

Dnja 28. měrca 2009 wotměje so w Chrosćicach 14. hłowna a wólbna zhromadźizna Domowiny. Na njej wobdźěli so wjac hač 200 delegatow ze wšěch 5 upow a 13 čłonskich nad-regionalnych towarstwow Domowiny. Domowina ma tuchwilu 7.000 čłonow w Hornjej, srjedźnjeje a Delnjeje Łuicy. Mjez hosćimi wočakujemy sakskeho ministerskeho prezidenta Stanisława Tilicha, prezidenta FUEN Hansa Heinricha Hansena a zapóstanču Zwjazkoweho sejma Marju Michałkowu a dalších politikarjow.

Kultura – wjele wjac hač zdźědžene tradicije

„Serbska kultura – sociokulturnje do přichoda” rěkaše tema kolokwija k serbskej kulturje, kotryž je so dnja 17. januara w Chrosćan „Jednoće” přewjedł. 13. hłowna zhromadźizna Domowiny kónc měrca 2007 w Kulowje bě wobzamknyła, přewjesć kulturnu konferencu. Wuběrk za kulturu, wědomosć a sport zwjazkowego předsydstwa je so rozsudził za zjawny kolokwiji a na njón wosebje młodžinu nawabił. „Młodžina wulki zapal wuprudžała – přeni kulturny kolokwiji w Chrosćicach wuspěšny”, takle titulowachu Serbske Nowiny přenju rozprawu. Kolokwiji zahaji předsyda Domowiny Jan Nuk, a předsyda wuběrka dr. Měrćin Wałda wupraji so k položenju lajskeje kultury dwurěčneje Łužicy a wuznameje sociokultury a jeje nadawkam.

„Kultura njejsu jenož zdźědžene tradicije, folklora a nałožki, ale kultura je naše wšědne žiwjenje: kak džěłamy a swjećimy, kak z medijemi wobchadžamy, što kupujemy a što konsuměrujemy a nic naposledk, kak mjezsobu wobchadžamy”, praji rěčnik. Kultura je mnohotna, wona saha wot młodžinskeje zaběry – kaž filmowanje, eksperimentalne wuměłstwo abo elektroniska komunikacija – hač k lajskemu džiwadźelenju, chóram, hercam, instrumentalnym skupinam, drastowym skupinam atd. Kultura wopřija wšitke generacije a trjeba wěstu organizacisku strukturu. Młodžina zaběra so z tradicionelnymi wobłukami, aktiwnej zhromadnosću, ze spěwom, rejemi, hudźbu a druhim. Džeń a bóle pak faluje dorost,

tež nawjedowacy wuměłski dorost. Spěwacy a hudźacy přeja sej wjac nowotwórbow. Přiběrajcy je serbska młodžina mobilna, njeje wjac doma, ale kubłuje so a džěła zwonka Łužicy. Mjezsobna elektroniska komunikacija so sylnje rozšěrja. Serbske nowiny, časopisy a telewizijne wusyłanja hodža so w interneće čitać, hladać a sluchać. Tež dalše serbskorěčne internetne poskitki zajimc namaka. Žiwa diskusija mjez něhdže 60 zajimcami, kotruž wosebje młodostni postajowachu, nje-

přinjese konkretnu wotmołwu na prašenje, hač trjebamy sociokulturny centrum jako organizaciski ramik abo nic. Kolowij bě poradženy započatk dialoga mjez młodžinu a staršimi, mjez lajskej kulturu wukonjacymi a za kulturu zamołwitými. Na kóncu wužadachu sej młodostni jeho pokročowanje. Zamołwitosć za dalše rozmołwy přewza koordinator serbskeje młodžiny Roman Grzyb. Za Delnju Łužicu planuje so hišće do lětnjeho časa podobne zarjadowanje.

Jurij Łušćanski

Foto: zwjazkowe knježerstwo

Dnja 4. měrca witaše zwjazkowa kanclerka dr. Angela Merkel w Berlinje zastupjerych štyrjoch awtochtonych narodnych mjeńšin w Němskej, mjez nimi předsydu Domowiny Jana Nuka (1. wotl.) a městopředsydu Pěťa Petricka (1. wotpr.), ka te reprezentantow němskich mjeńšin we wukraju. Jan Nuk pominaše sej wjetšu wěstotu za planowanje serbskeho institucionelneho a projektneho džěła.

Am 4. März empfing Bundeskanzlerin Angela Merkel in Berlin Vertreter nationaler Minderheiten, unter ihnen den Vorsitzenden und den stellvertretenden Vorsitzenden der Domowina, Jan Nuck und Hans-Peter Petrick.

Dr. Beata Bręzanowa budže wot 01.09.2009 nowa nawodnica Rěčneho centruma WITAJ. 46-lětna diplomowa pedagogowka džěła swobodnje; wona podawa na powołanskich šulach a dalších zarjadniščach komunikaciju, sociologiju a psychologiju.

Die Diplom-Pädagogin Dr. Beate Bręzan leitet ab 1. September 2009 das WITAJ-Sprachzentrum.

Kandidaća za Zwjazkowe předsydstwo Domowiny

Anders, Stefan
Benada, Měto
Cyž, Pětr
Cyžowa, Mónica
Dučmanowa, Lubina
Funka, Milan
Hančik, Marko
Hermaš, Manfred
Kobjelina, Marja
Kóńcař, Marcus
Kuringowa, Trudla
Meškankowa, Chrysta
Nowakowa, Inga
Nuk, Jan
Petrick, Pěťš
Pětrowa, Jana
Pittkunings, Bernd
Pukač, Jaroslav
Šořta, Enrico
Šramina, Brigita
Statnik, Dawid
Suchec-Dźisławkowa, Katrin
dr. Šurman, Pěťš
dr. Wařda, Měrćin
Wařda, Michař
Wařda, Pětr
(staw: 16. 03. 2009)

Wustawkowy wuběrk namjetuje přechodny čas

Wustawkowy wuběrk je na zhromadnym klawturnym posedženju ze zwjazkowym předsydstwom dnja 12.12.2008 we Wojerecach swoje předstawy wo změnje wustawkow a strukturnych naležnosćach předpožiti. Tute namjety wozjewichu so ze stejšćom zwjazkowego předsydstwa a běchu zakład zjawneje diskusije w sobustawskich župach a specifiskich towarstwach.

Na zakładze wuslědkow zjawneje diskusije, w kotrejž jewjachu so dosć rozdžělnje měnjenja, rozsudži so wuběrk na swojim posedženju dnja 10. februara 2009, zo 14. hłownej zhromadžiznje Domowiny dnja 28. měrca w Chróscicach hišće žane namjety za změnu Domowinskih wustawkow njeředpožiti, a to mjez druhim tohodla, dokelž njehodža so wšitke prašenja w zbywacym času wujasnić.

Wuchadžejo z toho je wustawkowy wuběrk po swojim posedženju dnja 3. měrca 2009 dale měnjenja, zo měli so wšitke načate prašenja w přechodnym času dweju lět dodiskutować a dorjadować, zo by potom wurjadna hłowna zhromadžizna

najpozdžišo w lěće 2011 na zakładze narodneho konsensa jednać móhła. Za mjezyčas namořwja wustawkowy wuběrk k wutworjenju koalicije rozuma we wobłuku wolenych gremijow Domowiny, zo by so zhromadnje na načasnej strukturje a womłodženju Domowiny do jeje 100. rěčnicy džěła. K zahajenju tutoho procesa doporuča wustawkowy wuběrk delegatam 14. hłownej zhromadžizny Domowiny, zo slědowacy namjet k přerjadowanju kulturno-praktiskeho džěła wobjednaja a wobzamknu:

K přesadženju rezultatow ewaluacije zarjadow Domowiny a Załožby za serbski lud

„Delegaća 14. hłownej wólbnej zhromadžizny žadaja sej z dorazom, zo so najpozdžišo k 01.01.2010 rezultaty přewjedzeneje ewaluacije zarjadow Domowiny a Załožby za serbski lud nastupajo přerjadowanje kapacitow za kulturno-praktiske džěto wot Załožby za serbski lud do Domowiny realizuja. Zwjazkowe předsydstwo ma strukturnu změnu kritisce přewodźeć.“

Naćisk Džěłowe směrnicy Domowiny hač do 15. hłownej zhromadžizny 2011

Předstowo

Džěłowe směrnicy su zakład džěławosće wolenych gremijow Domowiny, zarjada Domowiny kaž tež wšitkich Domowinje přislušacych župow a specifiskich fachowych towarstwow w běžnej legislatiwje hač do přichodneje hłownej zhromadžizny. ...

Džěłowe směrnicy su zdobom baza zhromadneho skutkowanja wšitkich w Domowinje zjednočenych mocow a měli so z kreatiwnym zhromadnym džěłom, kooperatiwnym walčkowanjom mocow a z narodnym zapalom kóždoho jednotliwca a kóždoho towarstwa zwoprawdźić.

1. Serbska rěč

1.1. Domowina wojuje wo poľne připóznaće serbsčiny z tym, zo:

- wuwiwa swójske rěč spěchowace naprawy na wšěch polach towaršnostneho žiwjenja

- žada sej sylnu angažowanosć Swobodneho stata Sakska a Kraja Braniborska wosebje na komunalnej runinje kaž tež sobuzamořwitosć Zwjazka w zmysle pozbudžowanja k nawuknjenju a nałožowanju serbsčiny

- žada sej konsekwentne dodžerženje zakonjow a zakonskich postajenjow k přesadženju prawow serbskeho luda

- přewjedže w zhromadnosći z Radomaj za serbske naležnosće w Sakskej a Braniborskej we wěstych wotstawkach wubědžowanje „Rěči přichilena gmejna“

1.2. Hač do 15. hłownej zhromadžizny džěła Domowina rěčnopolitisku strategiju k zwoprawdženju programa Domowiny. W zmysle wšoserbskeho nadawka zapřijeja so serbske towarstwa, institucije a komunalni zastupjerjo do jeje nadžětanja.

1.3. Kubłanske naležnosće

1.3.1. Za dalše přesadženje projekta WITAJ maja so wutworić wuměnjenja, kotrež zmóžnjeja załoženje WITAJ-skupinow w pěstowarnjach dwurěčneho teritorija Łužicy wšudže tam, hdžež sej to starši přeja. Za to matej Swobodny stat Sakska a Kraj Braniborska wotpowědny pjenježny a personelny ramik zaručić.

1.3.2. Wabjenje za dwurěčne kubłanje džěci w pěstowarskej starobje je wšoserbska naležnosć. ...

1.3.3. Počahujosonaartiki 8, wotr. 1, pismik i) Europskeje charty za regionalne abo mjeńšinowe rěče maja so kontrolne gremije zasadzić, kotrež mjeńšinowe šulstwo wobkedžbuja a přewodžeja. ...

Dalše trěbne naprawy w Sakskej

1.3.4. Za serbske šule w Sakskej maja so struktury zjawneho šulstwa w zmysle škitaneho mjeńšinoweho šulstwa wutworić. Za to je trěbne zwjazowace prawniske rjadowanje, kotrež zaruča trajne struktury kaž tež wotpowědne financne ramiki. Syć serbskich šulow ma so lokalnej potrebje wuwica WITAJ-hibanja w pěstowarnjach přiměrić.

1.3.5. Z dwurěčnym kubłanjom w serbskich šulach po koncepcje 2plus ma so zaměrnje pokročować. Trěbny nowy koncept za serbske šulstwo, kiž zaruča zdobom prawo sobupostajowanja přez zastupnistwo Serbow, ma so z politiskimi zamołwitymi, z komunalnymi nošerjemi, wučerjemi, staršimi a dalšimi zajimcami dodiskutować, schwalić a politisce přesadzić.

1.3.6. ... Wosebje w zwonkašulskim džěle maja so projekty iniciěrować, kiž zmóžnjeja praktiske nałožowanje serbsčiny.

Dalše trěbne naprawy w Bramborskej

1.3.7. Tradicionalna serbska wucba ma se w niwowje pówušyš pšez to, až se modernješe formy wuwucowanja nałožuju. Serbska wucba ma se wěcej do srježi góžinskego plana integrěrować. Status WITAJ-wucby ako wóthylna organizaciska forma wucby ma se změniš do regularneje bilingwalneje wucby. K tomu pomina my rozšyrjony wědomnostny

pšewod. Pši profilěrowanju Dolno-serbskego gymnaziuma ma se wěcej na zajmy serbskego luda glědaš.

Wšykne serbske gremije deje wabiš za powołanje serbskego ceptarja, howacej grozy tšach, až serbska wucba njamóžo se pšewjasć.

1.3.8. Wót lěta 2003 žěta w Dolnej Łužicy „Žěłowa kupka za rozwězanie specifiskich serbskich kubłanskich temow“. Žěto w tej kupce musy k tomu wjasć, až Serby dostanu wětše móžnosći sobupóstajenja a kompetence soburozsuženja wó serbskich šulskich pšašanjach, na pš. we formje serbskego šulskiego ražca, ako teke serbsku rěč wobkněžy.

1.3.9. Móžnosći žěłabnosći Serbskeje kubłanskeje seši maju se trajnje personelnje garantowaš. Serbska kubłanska seš ma se ako baza za rozwězanie kubłanskich pšašanjow w Bramborskej wuwijaš.

1.3.10. Kubłanje dorosćonych pšez wšykne generacije jo sobu zakład za dłužkodobne spěchowanje kubłanskich pšašanjow w Dolnej Łužicy. To pótrjefijo rowno tak kubłanje starješych a drugich priwatnych zajmcow ako teke wobstawne powołańske dalejkubłanje we wobłuku rěcy, kultury a stawiznow jadnotliwcow abo cilowych kupkow. Mimo drugich institucijow, kenž k tomu pšinosuju, maju Domowina-župa Dolna Łužyca, ABC Chóšebuz, Rěcny centrum Witaja Šula za dolnoserbsku rěč a kulturu wósebnu zagronitosć.

1.3.11. Mjzatsobna kooperacija institucijow žěłajucych na pólu kubłanja jo přednotny zakład za konsekwentne, wuspěšne žěto, efektiwne wupóceranje fachowych mócow, financnych srědkow a zaměrne planowanje zboka pótrjefjonych zajmcow. Pšez zgromadne žěto institucijow deje se zawěsćiš diferencěrowane kurse a zarědowanja. Wšykne serbske institucije a towaristwa su napominane, aby take pórucenja za do- a dalejkubłanje dorosćonych wužywali a je drugim naražili.

2. Kulturne naležnosće

2.1. ... Na zakładze wulkosće kóždolětneho budžeta maja so koncepcije za spěchowanje na projektnym polu kaž tež za institucionelne wobłuki zdžětać a zwoprawdzić. ...

2.3. Profesionalne serbske wumě-

stwo je ze zakładnym stołpom serbskeje kultury. ...

W zamołwitosći institucije profesionalneho wuměštwa ma so dorost za profesionalne a lajske čělesa, wosebje nastupajo wuměški nawod, kublać a wukmanjeć.

2.4. Zachowanje tuchwilneje šěrokeje bazy ludowuměškich tworičeskich potencow bywa dale z wusahowacym nadawkom. ...

3. Hospodarstwo a infrastrukturalne naležnosće

3.1. Domowina ma dale a zaměrnje sobu džětać na konceptach za infrastrukturalne a regionalne wuwice na polu kultury, turizma a wuměnjenjow za hospodarske rozwiće w dwurěčneju Łužicy. ...

3.5. Powołańske wukubłanje tež w serbsčiny ma bjezposrědny wuznam za fachowy dorost. Tohodla podpěruja a spěchuja so wšitke naležnosće a projekty, kiž zapřijeja serbsku rěč do wukubłanja. ...

3.6. Wuskutki wokrjesneje reformy w Sakskej maja so w narodnym džěle wosebje přesahuju wokrjesnu hranicu k Slepjanskemu regionej wobkedžbować. Regionalni rěčnicy Domowiny su kontaktne wosoby wokrjesnym zarjadam resp. decernatam za bjezposrědnu wšednu džěławosć w serbskich naležnosćach. ...

4. Zjawnostne džěto

Zaměrne a mnohostronske zjawnostne džěto ma za Serbow wosebity wuznam, zo by so šěroka zjawnosć wo položanju našeho luda runje tak kaž wo narokach, zaměrach a skutkowanju Domowiny informowała. ...

5. Domowina 2012

Hnydom po 14. hłownej zhromadźiznje ma so zahajić strategiska diskusija pod hesłom „Domowina 2012“. Zaměr šěrokeje zjawneje diskusije ma być, programatiske nadawki Domowiny do přichoda a za to trěbne formy džěławosće třěšneho zwjazka definować. ...

Zwjazkowe předsydstwo měto tutu diskusiju iniciěrować a nawjedować. Časowy plan a plan naprawow k přesadženju směrnicy ma so w zamołwitosći zwjazkowego předsydstwa zdžětać a zwoprawdzić.

(skrótšene)

Nowostki z Rěčneho centruma WITAJ

Projekt „Fit a sylni w žiwjenju“

„Fit a sylni w žiwjenju“ je zhromadny projekt Rěčneho centruma WITAJ a Syće za džěćace a młodžinske džěło Biskopicy. Wón přewjedze so wot decembra 2008 do nalěća 2009 w hortach serbskich zakładnych šulow a w Serbskej zakładnej šuli Radwor wot 1. do 4. lětnika. Dwurěčny projekt zložuje so na serbskorěčny material z jěžikom Igorom, kotryž steji wot lěta 2006 serbskim zakładnym šulam k dispoziciji. Cordula Schurz (Biskopicy) je zamołwita za němskorěčny a Katharina Jurkowa (RCW) za serbskorěčny džěl projekta, kotryž wobsteji z dweju wobłukow : W 1. a 2. lětniku wobjednawa so tema „Rěč ćěła“, w 3. a 4. lětniku rěči so wo kurjenju. Při tym so džěći w rozmołwach, hrach a z pomocu džěłowych łopjenow z temu rozestajeja.

Projektowe dny w muzeju

Rěčny centrum WITAJ w Chóšebuzu jo z pomocu sobuzěłašerja a sobuzěłašerkowu Serbskego muzeja wót 2. do 4.12.2008 projektowe dny w Serbskem muzeju w Chóšebuzu pšewjadł. Na zarědowanju za serbsčinarjow 3. lětnika su se 140 serbsčinarjow Dolneje Łužicy wobžělili. W tši stacijach su wukniki nowu wósebnu wustajeńcu wó sešelnicy woglědali, gromaže z knězom Pitkuningsom spiwy spiwali, zajmne informacije wó pšedgódownych nałogach a figurach zgónili a ako wjerašk Janšojskego boga wuwitali. Ako žěk za pilne wuknjenje serbskeje rěcy a za luštnu a řednu serbske programy su žiři z rukow Janšojskego boga małe štokosći dostali. Comy

se na tom městnje pla kněni Freitagoweje a jeje žowki wušobnje za njewomucne žěło wužekowaš.

Zběrník k serbskorěčnemu kubljanju w pěstowarnjach wušoł

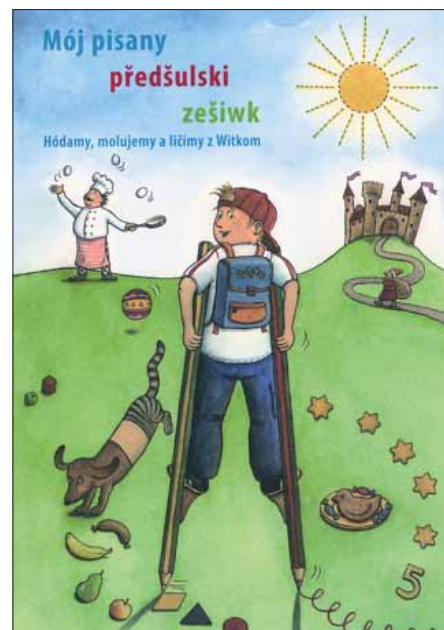
W Rěčnym centrumje WITAJ je wušoł zběrník nastawkow k serbskorěčnemu kubljanju w pěstowarnjach pod titulom „WITAJ-projekt w pěstowarnjach Hornjeje a srjedźneje Łužicy – mjezybilanca a zhladowanje do přichoda“. Jedna so wo dokumentaciju přednoškow na konferency Rěčneho centruma loni w septembru w Čisku.

Cytkownje je to 18 přinoškow w serbskej a němskej rěči. Čitar zhoni, kak kubłarka, wučerka a mać při kubljanju pěstowarskich a šulskich džěći z němskorěčnym swójbny m pozadkom wšedny dzeń ze serbsčinu wobchadzeja, kotre wuspěchi wobkedžbuja a hdže widža móžnosće, rěčne kubljanje dale polěpšić. W dalšich nastawkach předstajeja a wuhódnoćeja wědomostnicy rěčne wuslědky kubłarskeho džěła w pěstowarnjach mjez druhim po metodze WITAJ, mjenuja so wuspěch wowliwowace faktory a wotpowědnje tomu podawaja so namjety za efektiwizowanje serbskorěčneho kubljanja. Najwšelakoriše zhladowanja na model WITAJ wopřijacy zběrník wobsahuje nimo toho chronologiju wuwica WITAJ-hibanja a přehladaj pěstowarnjow a zakładnych šulow, kotrež w Sakskej serbskorěčne kubljanje džěći poskićeja.

K awtoram słušeja Jan Bart, Ludmila Budarjowa, Jadwiga Kaulfürstowa, Regina Kumerowa, dr. Jana Šoćina, Lejna Šoćina a Claudia Winarjowa. 150 stron wopřijacy zběrník předawa so w Serbskej kulturnej informaciji w Budyšinje za škitnu płaćiznu 2,50 euro.

Mój pisany pšedšulski zešyw

Po tym zo je w nazymje 2008 hornjoserbski „Mój pisany pšedšulski zešyw“ wušoł, předleži wón nětko tež w delnjoserbsčinje. Barbnje ilustrowany džěłowy material wobsahuje přenje zwučowanja za pisanje a ličenje a zwučowanja, spěchowace drobnu motoriku pšedšulskich džěći,

jich koncentraciju, wěcnu wědu a wuwědomjenje serbskeje fonetiki. Tematisce počahuja so zwučowanja na štyri počasy, w kotrychž su mj. dr. tež serbske nałožki zakótwjene.

Při tym je so džiwalo na to, zo bychu nadawki džěći k rěčenju pohnuwali. Za němskich staršich su so wobsahni serbskich džěłowych łopjenow, kotrež su hižo džěrkowane a so ze zešiwka wuwzac hodža, zjeli a přetožili.

Za škitnu płaćiznu we wysokosći 1,50 euro je zešyw na předań w Choćebuskej Lodce a w Budyskej Serbskej kulturnej informaciji kaž tež w Rěčnym centrumje WITAJ (tel. Budyšin 03591/550 400; Chóšebuz 0355/48 576 440).

Serbska socialna džěłaćerka na srjedźnymaj šulomaj Worklecya a Kulow

Wot 1. januara 2009 skutkuje Stefanie Smolina z Nuknicy jako socialna džěłaćerka na srjedźnymaj šulomaj we Worklecach a Kulowje.

We wuskim kontakće z wučerjemi poradźuje ze socialnopedagogiskeho wida šulerjow-jednotliwcow runje tak kaž šulerske cytki, spěchuje socialne kompetency młodostnych a přewjeduje z nimi specifiske projekty. Při tutych poskitkach džiwu wosebje na serbske akcenty.

Džěłowe městno w nošerstwje Rěčneho centruma WITAJ financuje so ze srědkow třěch.

Posedženje schwalenskeje komisije dnja 29. januara 2009

Schwalenska komisija, kotrež přistušaja zastupjerjo kublanskeje agentury Budyšin, fachowi poradźowarjo za serbsčinu, zastupjerjo Załožby za serbski lud, SŠT, LND a RCW, su so 29. januara 2009 w RCW w Budyšinje zešli.

Najprjedy so plan lěta 2008 wotličili. Cyłkownje wuda RCW zhromadnje z LND 34 titulow. Přidatnje wuda so 20 projektowych titulow resp. wučbu wudospoňjacy material. Z tym je so plan 2008 spjelnił.

Hłowne čeziščo posedženja pak bě plan 2009 wotrjada wuwijanje rěče/ pedagogika. Po přerěčenju jednotliwych titulow – cyłkownje 30 – so plan přez komisiju jednohłosnje schwali.

„Płomjo“ w interneće

Wot třećeho tydženja januara prezentuje so hornjoserbski džěcacy časopis „Płomjo“ w interneće w nowym wuhotowanju (pod www.plomjo.de). Wosom rubrikow wabja šulerjow, so tež přez tutón moderny medij z Płomjenjom zaběrać. Tak móža so wobhonić wo nastaću a wo stawiznach časopisa, čitać wšelake zajimawe přinoški a žorty abo tež podate rysowanki wumolować. Pod rubriku „Čiń sobu!“ móža so šulerjo-

Wučba serbsčiny na Dolnosorbiskem gymnaziumje./ Sprachunterricht am Niedersorbischen Gymnasium Cottbus.

čitarjo mjez sobu wo wšelakich jich zajimowacych temach wuměnjec a diskutować.

Serbski projekt w horće ZŠ

„Handrij Zejler“ Wojerecy

Pjatk, 20.02.2009, přewjedźechu sobudźělaćerki Rěčneho centruma WITAJ serbskorěčny projekt w horće Wojerowskeje zakładneje šule „Handrij Zejler“.

Při štyrjoch stacijach móžachu so wšitke hortowe džěci na wšelakore wašnje ze serbskimi temami zaběrać.

Tak nawuknychu na přikład serbskeje reji „Šewca“ a „Cyb, cyb, cybolinku“, zestajichu a wuhotowachu sej serbski kapsny słowničk, zhotowichu sej čitanske znamješka a přitykowaki ze serbskimi motiwami a hrajachu wjacerěčnu hru „Pytanje pokłada“. Tež hdyž mějachu jenož někotre džěci předznajomosće w serbsčinje, při wuzachu poskitki z widžomnym zajimom a wjeselom.

Džěci kaž tež kubłarki so wutrobnje z rjanej paslenku za poskitk džakowachu.

Nowa zestawa rěčneju komisijow

Maćicy Serbskeje stej přirjadowanej Hornjoserbska a Delnjoserbska rěčna komisija. Kónc lěta 2008 bě doba powołanja dotalnych člonow komisijow skónčena. Nowych člonow Hornjoserbskeje rěčneje komisije (HRK) – na namjety dotalneje a noweje předsydky dr. Sonje Wölkowej a serbskich institucijow – powoła předsydstwo MS dnja 9. septembra 2008. Komisiji přistušaja nimo rěčespytnikow Serbskeho instituta a Instituta za sorabistiku Lipšćanskeje uniwersity tež zastupjerjo šulow, nakładnistwa, nowin, rozhlósa a Rěčneho centruma WITAJ. Rěčna komisija ma nadawk, wužiwanje a wuwijanje hornjoserbsčiny spěchowac mjez druhim z tym, zo podpěruje prócowanja wo normatiwne wužiwanje hornjoserbskeje spisowneje rěče, zo postaja ortografiske a inter-

punkciske prawidła a so wo wozjewjenje nowych rjadowanjow stara. Wo nastajenje kandidatow za Delnjoserbsku rěčnu komsiji (DSRK) je so delnjoserbski wotrjad Mašica Serbska hromadže z dotalnym předsydu Manfredom Starostu po namjetach serbskich institucijow w Delnjej Łužicy postarał.

Člonow pak po wustawkach předsydstwo Maćicy Serbskeje powołuje, štož je so dnja 20. januara 2009 stało.

W Delnjoserbskeje rěčneje komisiji skutkuja nimo rěčespytnikow z delnjoserbskorěčneje kompetencu Serbskeho instituta a Instituta za sorabistiku Lipšćanskeje uniwersity zastupjerjo šulow, Džěłanišća za kublanske wuwijanje Choćebuz (ABC), Rěčneho centruma WITAJ, nakładnistwa, Noweho Casnika, roz-

hlósa, Serbskeho muzeja a Šule za dolnosorbisku rěc a kulturu kaž tež dalši maćernorěčni Delnjoserbja. Noweho předsydu resp. rěčnika wuzwola sebi člonowo komisije na swojim přěnim posedženju dnja 14. měrca 2009. Potom wuradźuja tež wo přichodnych nadawkach.

Hornjoserbska a Delnjoserbska rěčna komisija skutkujej samostatnje a w swójskej zamołwitosći.

Namjety za změny w serbskim prawopisu so wot Sakskeho kultusoweho ministerstwa (za hornjoserbsčinu) resp. wot Braniborskeho ministerstwa za kublanje, młodžinu a sport (za delnjoserbsčinu) schwala, zo bychu po wěstym přechodnym času poŋnu płaćiwosć za šule docpěli. Komisiji so w přerězku štyri do pjeć króc wob lěto k wuradźowanju schadźujetej.

Anja Pohončowa

Kóždy lěto organizuje Serbske šulske towarstwo prózdnišne rěčne lěhwo. Loni wotmě so wone we Wodowych Hendrichcach./ Der Sorbische Schulverein organisiert jedes Jahr ein Sprachferienlager. 2008 fand es in Seiffhennersdorf statt.

Kročimy optimistisce do přichoda

10lětny jubilej Witaj

Wuspěšne lěto 2008 je so spěšnje pominyło. Dostojnje woswjećichmy w měrcu 10lětnu wobstaću modeloweho projekta Witaj, kotryž smy tehdy w našej pěstowarni Mato Rizo w Žylowje, měšćanskim džělu Choćeboza, z 12 džěćimi zahajili. Tutomu jubilejowachmy našu mjezynarodnu fachowu konferencu „Witaj a 2plus – wužadnje za přichod“ w aprylu w Chrósćicach. Ju je kultusowe ministerstwo financielnje spěchowato. Na zarjadowanju je so něhdže 270 zajimcow z uniwersitow, praksy, komunow a politiki wobdźěliło. Tuta kubłanska konferenca bě dotal najwuspěšniša w Serbach. Jara požadane je 45stronske jubilejne wudaće wosebiteje brošurki „10 lět modelowy projekt Witaj, 10 Jahre Modellprojekt Witaj“, kotruž smy k tutej składnosći wudali a wobdźělnikam konferency a wězo tež wjele dalšim zajimcam přepodali. Mjeztym namakaja ju zajimcy jako dataju pod www.sorbischer-schulverein.de pod rubriku WITAJ. Wobšěrnje so w serbskej, němskej a jendźelskej rěči přewjedźena konferenca w dalšej brošurce, kotruž je znowa Sakske statne ministerstwo za kultus financielnje podpěrało, dokumentuje. Nětko je wažne, zo so serbskorěčne kubtanje na šulach w Hornjej a wosebje w Delnjej Łužicy we wysokej kwalifici dale zaruči.

Pěstowarske džěći – hłowni akterjo jubileja

Skićeć pozitiwne dožiwjenja ze serbskej rěču ma w džěle z džěćimi pola nas prioritu. W juniju přewjedźechmy na přikład přeni raz zhromadnje z nimale 500 džěćimi pěstowarnjow w nošerstwje SŠT rěčny a sportowy swjedžen w Chrósćicach. Mjeztym hižo štwórty raz zarjadowachmy za džěći našich serbskich pěstowarnjow w juliju swójbný swjedžen z něhdže 700 wopytowarjami w Ralbicach. Za to so wosebje staršim a našim pěstowarkam jara wutrobnje džakujemy. Wjeselimy so, zo mjeztym starši swoje džěći ze 60 wjeskow do našich sakskich serbskich a Witaj-pěstowarnjow sćelu. W planowanju šulskeje syće wokrjesa Kamjenc z lěta 2006 běchu prognozy za šulske ličby 1. lětnika za šulske lěto 2008/9 wo wjele snadniše, za Chrósćicy na přikład ličachu z 8 džěćimi a reelnje mjejachmy tam 20 šulskich nowačkow a w Ralbicach zastupi město planowanych 21 džěći we woprawdźitosći 28 do šule. Na tute wašnje serbsku šulsku syć skutkownje krućamy.

Rěčne spěchowanje za šulerjow

Za serbske a serbsčinu wuknjace šulske džěći z cyłjeje Łužicy, t. r. za Hornich a Delnich Serbow, organizowachmy a přewjedźechmy na zwučene wašnje w lěcu prózdnišne rěčne lěhwo we Wodowych

Hendrichcach. Džěćom je so pře- wšo jara lubiło a młodzi dohladowarjo a studenća mjejachu składnosć, nazhonjenja za pozdžiše powoňanje kubłarki abo wučerja zběrać. Na tute wašnje najskutkownišo za wučerski dorost wabimy. Wězo podpěramy tež cyłodnjowske poskitki na šulach, dokelž słušeja k našim pěstowarnjam zwjetša tež horty.

Starosće wo dorost na kubłanskim polu

W nazymje je so nam poradziło, šesćom młodostnym, wosebje maturantam, poskićić dobrowólne socialne lěto w našich sakskich pěstowarnjach. A tohorunja wot nazymy dóstachu třo maćernorěčni dorosćeni Serbja z praksy móžnosć, so w běhu štyrjoch lět na Serbskej fachowej šuli za socialnu pedagogiku na statnje připóznateho kubłarja wukublać dać.

Lěta trajaca próca wo wosebite rjadowanje numerusa claususa na uniwersiće w Lipsku za pozdžišich serbskich studentow wučerstwa je so zadaniła. Po junijskim styšenju wotpowědnego wuběrka Sakskeho krajneho sejma su so namjety SŠT do noweho zrěčenja za přístup k wysokim šulam a uniwersitam bohudžak přiřwzali. Tute płaći za Hornjo- kaž za Delnjoserbow. Wězo wabimy tež dale mjez maturantami za studij wučerstwa a skićamy

jim praktikumske městna w našich zarjadnišćach, kotraž so kóždy lěto rady wužiwa.

Z tójšto problemami so bědžili

1. Financowanje prózdniškeho rěčneho lěhwa njebě spočatnje zaručene. Ze stron załožby njejsmy bohužel žane zwyżenje podpěry za lońše lěto dóstali, hačrunjež su wšudže plaćizny stupali. Za lětuše lěhwo smy znowa próstwu wo zwyżenje finacielneje podpěry wot 7,60 na 10,00 euro na džěćo, wobličene na dzeń, stajili.

2. Přez nowe rjadowanje numerusa claususa dyrbi nětko uniwersita we wothłosowanju ze Serbami wotpowědne kriterije za přiwažće na studij wudžětać. Wo nich dyrby dale diskutować a sej skónčnje jich wobzamknjenje žadać.

3. Dale njeje studij serbsčiny na Instituće za sorabistiku w Lipsku tak etablěrowany, zo by zaručił wotzamknjenje masterskeho studija. Zakónčenje tutoho studijneho směra je potajkim akutnje wohrožene. Njemóžemy na přikład dopušćić, zo maja studenća sorabistiki za zakładnu šulu swoje pedagogiske

wukubłanje nimale dospołnje na němskej fakulće w němskej rěči, zo njemóže so didaktika serbsčiny w statusu maćeršćiny, druheje abo cuzeje rěče z počt wysokošulskim personalnym městnom zaručić, tež wjacje rěčneje praksy je trěbne, kapacita wuwučowanskeho personala cyłkownje njedosaha.

4. Naša Witaj-pěstowarnja Villa Kunterbunt w Choćebuzu njetrjeba kaž planowane přechańc. To je so na posedženju Choćebuskeje měšćanskeje rady w decembrje schwalilo. Z tym je so znapřečiwanje SŠT k wuwicowej koncepciji města 2009 do 2013 akceptowało. Zhromadnje z měšćanskim zarjadom pytamy nětko za alternatiwami móžneho noweho objekta abo přetwara domu.

5. W našich pěstowarnjach je so loni mócnje twariło, kaž we Wotrowje a w Malešecach. W Němcach, hdžež je so kapacita wo 10 městnow rozšěriła, so tuchwilu třěcha ponowja a z tym je tež wutwar pod třěchu z nowym zachodom zwjazany. Tajke wu- a přetwary njejsu ženje bjez problemow. Tohodla so wosebje našim starším za zrozumjenje a

wulkomyslnu podpěru jara wutrobnje džakuju. Tohorunja džakuju so wšitkim dobroćelam a sponsoram.

6. Džěto našeho towarstwa je na čestnohamtskej bazy njezamotwiće wobmjezowane. Trjebamy nuznje městno koordinatora, zo bychmy akutne problemy na polu předšulskeho kubłanja a w šuli hišće efektiwnišo na dobro dalewuwića a zachowanja serbskeje rěče pola džěći, šulerjow a studentow rjadować móhli.

Jubilejne lěto 2009

W pěstowarnjomaj Němcy a Rowno woswjećimy lětsa 10-lětnu wobstaću zawjedženja dospołneje imersije po našim modelowym projekće Witaj. Wjednicy Diana Libšowa a Klaudija Šewelisowa matej tuchwilu ruce počne džěta z přihotami. W zaštych lětach su so wšitke naše kubłarki běžnje rěčne a fachowje dalekubłali, njesprócniwje z džěćimi a staršimi hromadže džětali a z tym zakłady za inowatiwny puć do přichoda položili. Wažne nětko je, zo so w šuli tutón puć zaměrnje pokročuje a to w Sakskej po koncepciji 2plus a w Braniborskej na zakładze bilingwalneje wučby.

Ludmila Budarjowa, předsydkka SŠT

Serbski Ptači kwas w Rownom

Dnja 30. januara 2009 woswjećichu we WITAJ-pěstowarni w Rownom ptači kwas. Z wulkej lubosću a z trěbnym wóčkom za detajle je knjeni Edita Pjenkowa z Rowneho zaso njewjestu (Selina Wěrikec) kaž tež družce Marie-Sophie Strukec a Josefin Markowec zdrasćila.

Edita Pjenkowa měni: „Naša drasta wotblyšćuje naše něhdyše hospodarjenje na holanskej pódze. Tu widziće přewažnje zelenu barbu.“ Nawožnja Leon Dolan z Mułkec kaž tež mały braška Dominik Rogalla z Rowneho wupadaštaj jara šikwanaja swoju drastu hordže a z widžomnym wjeselom pokazaštaj.

Nawodnica pěstowarnje Klaudia Šewelisowa a jeje kubłarki móža na wuspěšne nałožowanje serbskeje rěče horde być. Ptačokwasny program wotmě so w jara dobrej serbsčinje, wšitke džěći spěwachu sobu.

Přeprosili běchu sej 1. lětnik ze Slepoho, a to džěći, kiž so na projekće

Tekst a foto: Měrcin Kašpor-Čiskowski

Ein anspruchsvolles Vogelhochzeitsprogramm in den sorbischen Trachten der Schleifer Region führten die Kinder des Kindergartens „Milenka“ in Rohne in Trägerschaft des Sorbischen Schulvereins am 30. Januar 2009 auf.

2plus wobdžěleja. Jich wučerka Sylwija Zajcowa a šulska wjednica Petra Rübeseamowa wobkrućištej,

zo džěći serbsčinu rady wuknu a nałožuja. Šulerjo podžakowachu so z krótkim serbskim programom.

Jenož wuhlo a hewak ničo?

Čitaš-li nowiny a sluchaš-li rozhlós, zwěšćiš, zo so wid na džěto župy Běta Woda/Niska přewažnje na rozestajenje z problematiku brunicy zložuje. Tola w župje so wjace a tójšto stawa, wo čimž móhlo so rozprawjeć. W našich Domowinskih skupinach a župnych towarstwach so jara dobre džěto wukonja, kotrež njeměto so na temu brunicy redukować. Snadž pak je runje tute rozestajenje z přičinu, zo so Serbja w našej kónčinje nětko bóle swojej narodnosći, swojej řeči a kulturje wuznawaja. Widžomne znamjo toho je, zo su mnohe naše aktiwity šěrokej zjawnosći přistupne. Zwjetša su to němske žurnale a nowiny, kotrež rozprawjeja bjez pozběhnjeného pokazowaka powučaceho.

Serbskosć slůša do našeho wjesneho žiwjenja, je tu zakótwjena. Zhladujemy-li džensa na štyri lěta džělawosće w župje, hodži so rjec, zo je so mnoho poradžiło. Předewšěm při wozrodženju řeče zamóchmy móst do přichoda twarić. Wězo tón abo tamny z docpětimi wuslědkami spokojom njeje: Smy pak je z tudyšimi ludźimi docpěli, z jich zahoritósću a zasadžitósću. Při tym smy za kóždužkuli pomoc a podpěru džakowni, kotruž wot druhdže dóstawachmy. Zo bychmy naše deficity pomjeňšili

abo nowe projekty iniciěrowali, wužiwachmy samo so wě, tež srědki z wobłukoweho dojednanja mjez Domowinu a Vattenfallom.

Nimo wuslědkow při zwoprawdženju projekta Witaj a 2plus slůša kulturne žiwjenje a hajenje našich žiwych nałožkow do čěžišćow našeho džěta. Předewšěm Slepjanska wosada je za to znata, zo je tu bohaty poskitk serbskich zarjadowanow w běhu lěta. My Serbja, naše serbske towarstwa, njejsmy zawrjena towaršnosć, ale hajimy zhromadne džěto ze wšitkimi we wosadze. Kóždy, kotryž to chce, je wutrobnje witany. Prócujemy so, zo bychmy něšto zhromadneho zeskutkowni-li. Dorěčenja, přihoty a zhromadne přewjedženje su praktiske kamuški, z kotrychž twarimy fundament. Nazorny přikład toho su kóždolětny swjedžen na Njepilic dworje, zarjadowanja w Serbskim kulturnym centrumje Slepjo, poskitki Brězowčanow na žnjowodžaknym swjedženju, kulturne zarjadowanja Trjebinskih a aktiwity Wochožanskich kołowokoła parka błudženkow abo při Bjerwałdskim jězoru.

Mjeztym je z tradiciju, zo so my Serbja w regionje wot lěta 2005 sem, jako bě so Džeń Saksow w Bětej Wodze wotměł, w swjedženskich čahach

prezentujemy. Z toho gmejny we wosadze profituja. Lětsa wobdžělimy so na zetkanju w Nowym měsće.

Dołho smy festiwal dudakow, kotryž měješe so 2008 w Slepom wotměć, přihotowali. Z toho bu potom w oktobru jubilejna kermuša, dokelž njeje Założba za serbski lud srědki za festiwal přizwoliła. Štyri towarstwa su so hromadu namakali, zo bychy na dwěmaj dnjomaj bohaty program we wosadze poskićili. 35 lět wobstaća folklorneho ansambla Slepjo, 30. jubilej chóra pozawnistow, 25. jubilej Serbskeho džěčaceho a młodžinskeho ansambla a 20 lět Serbskeje swarby – z přinoškami tutech čělesow móžeše so hosćom a wopytowarjam program jako wulki pisany kwěćel poskićić. Młodži a stari zhromadnje – rjany to wobraz, kotryž budži nadžiju do přichoda. Tola pokazata pak so tež, kajke wohroženje a rizika mamy jako župa zmištrować. Naša młodžina je so tematicke ze swojeho wida wěnowala a nam rezultat pilotoweho projekta na temu „Brunica – serbske słowo a hudźba“ jako narodninski dar k jubilejnej kermuši prezentowala. Naša młodžina budže z našim džětom pokročować, wona je hižo do toho zapřijata a budže zwólniwa, zamótwitosć přewzać.

Župa Běta Woda/Niska

Kubłanska jězba župy „Jan Arnošt Smoler“

Hižo z tradiciju su kóždolětnje wuprawy za Domowinjanow Budyskeje župy. Lońša jězba wjedžeše dnja 20. septembra 52 zajimcow po Krabatowej šćežce hač k nastawacej Łužiskej jězorinje mjez Złym Komorowom, Wojerecami a Gródkom. Přerjona stacija bě Krabatowy nowy wudwór z regionalnym wobchodom „Zmij“ we Wulkich Ždžarach. Jědžechemy dale do Bjezdowow, hdžež nas turistiska přewodnica tři hodžiny z busom po krajnje lužiskeje jězoriny wodžeše. Tute jězory nastawaja tam, hdžež so hišće před lětami brunica wudobywaše. Smy dohromady nimo sydow jězorow jěli a přeco zaso něhdže pozastali, na přikład pola Złeho Komorowa, pola Lejna, pola Bjezdowow, Sedlišća a sydlišća Noweje Łuki a pola Zabroda. Po wobjedowej přestawce podachmy

Domowinjenjo župy Budyšin wobhladaču sej lóni na swojej kubłanskej jězbe nastawacu Łužisku jězorinu. Jährlich organisiert der Domowina-Regionalverband Bautzen eine Bildungsfahrt. Im September 2008 führte sie durch das Lausitzer Seenland.

so do Čorneho Chołmca, hdžež nas Getrud Wincarjowa po nastawacym Krabatowym młynje wodžeše a nam zahoriće wo tutym twarje powědaše. Posledni wjeršk našeje wuprawy běše wopyt Krabatoweje twarožkarnje w Kočinje. Čehodla wo

kubłanskej jězbe řečimy? Z tajkimi idejemi chcemy čtonam nastork za skupinske džěto dać. Tak su so lóni hižo Domowinjenjo z Malešec w oktobru na Krabatowu šćežku podali. Wutrobný džak wšěm za dobre přihoty.

Mónika Nowakowa

Prezentuja Łužicu

Serbski kulturny turizm je sej w zańdženymaj lětomaj wulke připóznaće mjez turistiskimi zwjazkami a regionalnymi zhromadženstwami kaž tež w zjawnosći zdobył. W přiběracej měrje so zaměry serbskeho kulturneho turizma w knihujomnych poskitkach zakótwjeja a so na wikach a w publikacijach prezentuja, po tym bu serbski kulturny turizm jako jónkrótna wosebitosć Łužicy spóznať. Naprašowanja nakładnistwow wučbnicow, poskićowarjow w turistickej branži, tu- a wukrajnych zarjadowarjow a studentow nastupajo nałožki, hajenje tradicijow, žiwjenske wašnje a tuchwilnu situaciju serbskeho ludu kaž tež nastupajo turistiske wosebitoski w serbskim

sydlenskim rumje nam wobkrućeja, zo je naše towarstwo dosć derje znate.

Z angažementom wuznamnje tomu přinošujemy, zo němska ludnosć serbski lud na wědomje bjerje. Smy internetnu stronu www.tourismus-sorben.com nadžěłali a do syće stajili. Tak so šěrokej zjawnosći serbski turistiski potencial we Łužicy na koncentrowane wašnje spřistupnja. Na stronje namakaće wobšěrne, awtentiske a popularnowědomostne informacije wo sydlenskim rumje, rěči, nałožkach, tradicijach, kulturje a žiwjenskim wašnju Serbow. Strona zajimcam zmóžnja, zo so hižo do swójeho wopyta we Łužicy wobšěrnje wo zarjadnišćach serbskeho turizma a aktualnych poskitkach za zarjadowanja informuja. Z dalšimi rěčnymi wersijemi chcemy w přichodze tež mjezynarodny zajim za serbski kulturny turizm spěchować. Wosebje so džakujemy Załožbje za serbski lud a Domowinje, kotrejž naše džěło aktiwnje podpěrujetej.

Lětsa je naše towarstwo wo dweju noweju člonow rozrostło. Dobyće dalšich wosobow a zarjadnišćow, kotrychž zajimy zaměram našeho towarstwa wotpowěduja, budže naše wobstajne džěło dale sylnić a na tute wašnje budže so w kraju a zwonka njeho na žiwjenje tu bydlaceho serbskeho ludu skedźbnjeć.

Wolfgang Kotissek

Chór Bratrowstwa na lětnym swjedženju swójeho towarstwa 2008 w Sulšecach.

Skutkuje w serbskich katolskich wosadach

Towarstwo Cyrila a Metoda z.t. (TCM) je towarstwo serbskich katolskich křesćanow. Džěławosć towarstwa je wusko zwjazana z nabožnonarodnym žiwjenjom w katolskich Serbach. Tute dožiwjamy wšědnje w našich serbskich resp. dwurěčnych wosadach, kiž woprijeja kónčinu mjez městami Budyšin, Kamjenc a Wojerocy.

Towarstwo je so 1991 znowa załožiło a je prawinski naslědnik Towarstwa swjateju Cyrila a Metoda, kotrejž bu 1862 załožene. Po přikładze swjateju Cyrila a Metoda, japoštołow Słowjanow a sobupatronow Europy, a nawjazuju na tradiciju serbskich cyrkwinskih a kulturnych stawiznow podpěruje TCM pastoralne a kulturne žiwjenje serbskeho ludu – a to přewažnje we wobłuku serbskich katolskich wosadow. Tu wučinja serbsce rěčaca ludnosć zdžěla wjetšinu wobydlerstwa. Wšědnje so tu serbske kemše wotměwaja. Přez tutu tradiciju stej so tu serbska rěč a narodna identita w dalokej měrje wobchowatoj. Serbsčina so tu – nimo němčiny – tež jako wobchadna rěč wužiwa. To wuskutkuje hłuboku zwjazanosć tudyšeje ludnosće z ródnej domiznu.

Towarstwo Cyrila a Metoda ma něhdže 220 člonow-jednotliwcow. Nimo toho přislušeja towarstwu korporacije, kiž samostatnje wotpowědnje swójim zaměram skutkuja. Su to:

- „Bratrowstwo”, serbske towarstwo Kulowskeje wosady

- „Lilija”, serbske spěwarske towarstwo katolskeje wosady Ralbicy
- Serbski cyrkwinski chór Chrósćicy
- Sportowa jednotka Chrósćicy
- Serbscy skawća „Alojs Andricki”

K džěławosći towarstwa słušeja nimo toho sekcije a projektne skupiny, kotrejž prawidłownje džěłaja.

K hłownym nadawkam TCM słuša wudawanje nabožneho pismowstwa w serbskej rěči. To je přenjoťnje wudawanje Katolskeho Posoła, kotryž jako tydzenik prawidłownje wuchadźa. Posoł ma z nakładom 2.200 eksemplarow mjez serbskimi nowinami a časopisami najwjace čitarjow. Wudawanje Posoła spěchujetej Załožba za serbski lud a Drježdžansko-Mišnjanske biskopstwo.

Kónc lěta 2008 je so dołho wočakowane nowowudaće Wosadnika zwoprawdžiło. Tuta kemšaca kniha za katolskich Serbow běše nuznje trěbna, dokelž je předchadźace wudaće rozpredate.

We wobłuku pomocneje akcije „Łužica pomha” su so w zaštyh lětach hłownje w zběrkach nahromadžene pjenježne posyłki za projekty we wuchodnych krajach organizowali.

Dalša naležnosć towarstwa je zbóžnoprajenje kapłana Alojsa Andrickeho, serbskeho duchowneho, kotryž bu w koncentraciskim lěhwje w Dachauwje zamordowany. Trěbne zapodate podłožki so tuchwilu pruwuja a hódnoća.

Měrcin Mark

Maju zgromadnu slězynu: woplěwanje serbskich tradicijow

Prědny zeń wótwórnjonych žuri w Serbskem domje w Chóšebuzu./Tag der offenen Tür 2008 im Wendischen Haus.

Domowinska župa Dolna Łužyca z.t. ma we chyli 37 Domowinskich kupkow z 1057 cłonkami a 18 towaristwow z 1985 cłonkami. Naše cłonki su kšuty słup našeje župy. Župne pśedsedarstwo a sobuzěłašerje zastojnstwa Domowiny žarže stawny kontakt k pśedsedarstwam kupkow a towaristwow. W decentralnych wobradowanjach se wuměnjaju nazgónjenja a se pšemyšlujou wo móžnosćach, kak by mogli serbsku rěc a kulturu stawnje zapšěgnuć do akcijow a projektow. Pšikładne narodne žěto mamy tam, žož su gmejnske zastupniki rownocasnje teke cłonki Domowiny. Pómjeniš mogu se take komuny ako Hochoza, Drjenow, Barbuk, Janšojce, Dešno abo Brjazyna. K 12. razoju smy pšewjadli zmakanje našych cłonkojskich towaristwow. Witali by, gaby zastupniki Domowinskich kupkow a towaristwow se tam a zas na wobradowanjach župnego pśedsedarstwa wobžělili. Pšecej dalej musymy pytaš za gózbami, našu dolnoserbšku rěc do srjejžišća našogo statkowanja stajiš. Pšez wobželenje na rěcnych kursach a zapšěgnjenje pśednoskow wo rěcy a kulturje Serbow mogu se znajobnosći rozšyrić. Wšake kupki wužywaju južo aktiwnje pórucenja Šule za dolnoserbšku rěc a kulturu. Towaristwa w župje su wjelgin wšakorake a maju wšake zaměry. Wšykne pak maju zgromadnu slězynu: woplěwanje serbskich tradicijow, nałogow, rejoy, spiwow, pśěrdnjenje serbskich stawiznow, serbskeje rěcy a z tym zdžaržanje

koordinatora wjelgin aktiwnje sportuju a nałogi woplěwaju. Cłonk našeje župy Měto Worak z Lubina jo se pócescił pšez kraj za swójo cesnoamtske žěto. Wón se aktiwnje zasajžuju za to serbske w swójom regionje, pódpěruju ze swojimi maminorěcnymi znajobnosćami dolnoserbškeje rěcy aktiwnje žěto Wítaj-kupki w Nowej Niwje, jo natwarit kupku „serbske blido“ w Tšupcu a intenziwnje pódpěrowať załoženje noweje Domowinskeje kupki w Lubinje a natwarjenje Žětoweje kupki za serbske pšašanja w Lubinje. Pó 10 lětach bilingualnego rěcneho programa WITAJ móžomy šěgnuć pozitiwnu bilancu, pšeto serbska rěc se žinsa w Dolnej Łužycy pśěrdnjujo w 36 kubłanišćach a to něži 2.200 žišam. Licba žiši w žišownjach a wuknikow w serbskej wucbje stupa pši celkownje spadujucej licbje wuknikow w regionje, to groni, ten zajm za to serbske w Dolnej Łužycy rosćo! Licba wuknikow na Dolnoserbsem gymnaziumje jo z lěta 1994 wót 195 na něnto skóro 700 stupaća. Wjeliki žěl nowych wuknikow pak njama pśedznaša w serbskej rěcy a teke nic dosega juco serbsku kulturnu slězynu a motiwaciju. Župa Dolna Łužyca jo se w rozpšawniskem casu bejnje procowať, aby se problemy na DSG rozwězali. Musymy pšiwdaš, až smy ako Domowina pšecej hyšći te „wence-stojece“, kenž jano mogu reagěrowaš. Wobstojece problemy se mjazy župu a wótpowědnymi nosarjami a zagronitymi dalej wobjadnaju. Tak matej se mjazsobna

Serbstwa. Wědobnje pšiběra, až słuša k serbskemu ludojuserbskarěc. Smy zwěšćili, až maju Domowinske kupki a towaristwa problem z dorostom. Nažej za nas su naše Domowinske młožinske kupki, kótarež z pomocu pši župnje pšistajonego młožinskego

dowěra wuwijaš a zgromadne jadanje polěpšyš. Ako wjelgin škódne gódnošimy, až se z drogimi pjenjzami w dalejkubłanju za bilingualne serbske wuwucowanje wukubłane ceptarje pótom wót Šulskego amta do nimskich regionow pšesajžuju. Zasadnje wóstanjo wójowanje za zachowanje serbskego sedleńskego ruma za župu Dolna Łužyca sobu nejwažnejšy nadawk, a toš jo se wobžěla na „Iniciatiwje pšesiwu nowym brunicowym jamam“. Pšedewzěše Vattenfall ma wurazny zajim na zachowanju serbskeje rěcy, nałogow a tradicijow, njamóžo a njoco pak narownaš statnu zagronitosć pši pšechowanju serbskego ludu. Pšedewzěše pak jo w lěše 2008 pšidatnje pšechowať skóro 30 projektow na polu serbskeje rěcy, góspodarstwa a woplěwanja kultury. Swójo 10-lětnje wobstaše jo Žiwadlowa kupka Hochoza wóswěšića z rědneju inscenaciju komedije „Sergej“. Žiwadlowa kupka „Grjarkar“ - za žiši grajuce žišownice - pšigótuju nowu inscenaciju. Wěmy, kak wažne jich žěto jo a wjaselimy se z nimi na wuspěchu, kótaryž su měli ze swójim grašim w septembrje w Šunowje w Kamjeńskej župje, žož su gónoserbske žiši dolnoserbškim grajarkam ze se blyšćecymi wócamy slědowali. Wjaselimy se, až dajo teke žišecy kupki, kótarež serbski graju. Žylojskim „Swětlaškam“, kótarež su žěl Serbsko-nimškego ansambla Žyłow, rad z boka Domowiny pódpěru pórucymy. Nazymskich koncertow smy łoni měli tši, w Tšupcu, Janšojcach a w Chóšebuzu. 250 pšisłucharjow smy nalicyli. To jo wó něco wěc ako pšed lětom, ale nic dosć. Zajim luži za take koncerty spaduju. Spóčetna ideja nazymskich koncertow jo se zabyła: Kulturne kupki z wobeju žělowu Łužyce jědu na koncert swójomu susedoju: My tam, woni k nam. Toš ten princip jo se zgubiť a z nim atraktiwita koncertow. Naše serbske medije pak comy pšosyš, aby wěcej rozpšawjali wo Domowinskem žěle a wo serbskem dogromady. By na pšikład rědne było, gaby se konkretnje rozpšawjať z Domowinskich kupkow a towaristwow, kótarež naše župje pšisłušaju. (skrotc.)

Pěťš Petrick

Čestnohamtske džěło njech je zaso z wjeselom

Kónčne słowa noweje županki Jany Pětroweje na hłownej zhromadźiznje župy „Jan Arnošt Smoler“ Budyšin dnja 31. januara w Radworju

Mam za prawe, zo so ćežišćo džěła župneho předsydstwa w přichodže bóle na potreby a podpěru skupinskeho džěła wusměri. Dyrbimy zwiski natwarić - ze Serbskej kulturnej informaciju, ze Serbskim muzejom, šulskim muzejom w Stróži, ze Serbskim institutom a dalšimi, kiž nas tež při organizowanju skupinskeho džěła do wěsteje měry podpěruja, tak zo so na kóncu přistajeni serbskich institucijow ze župnym džěłom zwjazaniši čuja. My njeměli lěto wot lěta na strukturne změny čakać; dyrbimy sej sami w konstruktiwnych rozmołwach z institucijemi syć podpěry a pomocy natwarić.

Sym sej wěsta: Hdyž so kóždy partner prócuje a stajnje na naš hłowny nadawk myslu, mjenujcy zachowanje serbskeje rěče a kultury, mamy hižo nětko njewučerpane móžnosće.

Nimo toho bych sej přała, zo zarjad Domowiny do hišće wjetšeje měry politiske džěło přewozmje. Njemyslu jenož na regionalne rěčnicy a regionalneju rěčnikow, ale na wšitkich přistajenych, kotřiž su w najwšelakorjich gremijach zastupjeni; mam při tym mjez druhim naše čězke zhromadne džěło z biosferowym rezerwatom na myslu.

Eksistenca a džěło našich skupin je najwažniši a wokomiknje jenički politiski nadawk, kotryž móža skupiny a towarstwa spjelnić. Ale za

to trjebamy porjadne a fungowace wuměnjenja. A zakłady ma zarjad Domowiny přez jednanja z gremijemi na wšitkich runinach stworić. Za naše skupiny je to w přnim rjedže runina gmejny.

Skutkowanje našich skupin měło atraktiwniše a zajimawše być a na wšitke starobne skupiny džiwać. To za mnje rěka, zo mamy wot ryzy Domowinskih skupin woteńc a tež hižo eksistowace domizniske towarstwa, spěwne a rejowanske skupiny abo tež sportowe skupiny zapřijeć abo samo nowe towarstwa natwarić.

Naše čestnohamtske džěło dyrbi nam zaso z wjeselom być. Čuja-li so čłonojo Domowiny jenož nuzowani, zo maja něšto spjelnić abo wotličić, potom je to hižo kónca našeje eksistency.

Dalši wažny nadawk w mojich wočach je zhromadne džěło z druhimi župami, zo bychmy mjezsobnu akceptancu za specifiske problemy regiona wuwiali. K tomu słuša wězo tež polěpšenje zhromadneho džěła z našimi specifiskimi serbskimi towarstwami, kiž na teritoriju župy skutkuja. A snano móžemy na tute wašnje špatne mjenje wo Domowinje, kotrež w zjawnosći eksistuje, znajmjeńša tróšku wotwarić. Jedna z přičin tutoho špatneho wothłosa je njepřezjednosć mjez wěstymi Ser-

Jana Pětrowa, županka župy Budyšin/
Jana Peter, Vorsitzende des Domowina-Regionalverbandes Bautzen.

bami, kiž swoje mocy a hustodosć swoju powołansku funkciju jenož za swójske zajimy zasadžuja. Tomu dyrbimy hišće bóle wobarać, byrnjež nas to wjace čuwow płaćito, kotrež bychmy poprawom za konstruktiwne džěło trjebali.

Skutkowne zhromadne džěło a serbska zhromadnosć je a dyrbi naš nadawk za wobstaće Serbstwa być. Chcu so w mjenje župneho předsydstwa Hilži Elinej za dobre zhromadne džěło a za stajnu podpěru dźakować. Naša župa móže so woprawdže wjeselić, zo tajku angažowanu a na tak mnohich polach wěcywustojnu regionalnu rěčnicu ma. Přēju jej a nam wšěm tež w přichodže krutu strowotu a mocy do serbskeho džěła.

Ludowi wuměłcy kreatiwni

Spěchowanski kruh za serbsku ludowu kulturu z.t. zhladuje na jara wuspěšne lěto 2008. Tak su wuslědki molerskeje džěłarnički loni w juniju w Bětej Wodze a wokolinje (cyłkownje 34 wobrazow) hišće hač do kónca februara w Serbskim kulturnym centrumje w Slepom wustajene. Wot 5. měrca prezentuja so wobrazy w krajnoradnym zarjedže w Niskej, hdžež móža sej wopytowarjo w najwšelakorjich technikach zapopadnjene začišće wobhladać. Jeli so wšitko poradzi, wustaja so wobrazy po tym w pólskich Žarach.

Kaž kóžde lěto planujemy zaso wubědzowanje wo najrjeńše serbske jutrowne jejko. Do 56. wubědzowanja su namołwjeni wšitcy ludowi wumě-

cy, kotřiž so z tutym dojutrownym nałožkom zaběraja, wosebje pak tež džěci a młodostni, kiž móža swoju kolekciju hač do srjedy po jutrach w Budyšinje wotedać. Projekt spěchuje Załožba za serbski lud.

Hdyž wuńdže tute čisło „Našeje Domowiny“, budu 18. serbske jutrowne wiki – wotměwace so wot 7. do 8. měrca 2009 w Budyskim Serbskim domje – hižo stawizny. Nadźijamy so mnohich zajimowanych wopytowarjow, kotřiž móža so pola debjerjow a debjerjow jejkow wo serbskich technikach informować, so sami we wóskowanju pospytać abo so wo serbskej kulturje a nałožkach informować. Wuslědki wubědzowanja wo najrjeńše serb-

ske jutrowne jejko za dorosćenych so na wikach wustaja; po wikach pokazaja so we wosebitej jutrownej wustajeńcy w Serbskim muzeju na Budyskim Hrodze.

Sobotu, 25. apryla 2009 zeńdu so wušiwarki, kotrež su so loni pod wuměłskim nawodom knjeni Heinzoweje we wušiwaniu kubłali.

Popoždno wužije so za wobhladanje nastatych džěłow, rozrisanje problemow a za pokiwy do dalšeho džěła, kotrež wšak wušiwarka doma potom trjeba. Dalše projekty w běhu lěta su planowane, kaž na přikład zaso w Delnjeju Lužicy a we Wěteńcy.

Weronika Suchowa

Wopomnjenski dzeń za Nowy Łaz

12. raz přewjedže Domowina lětsa swój wopomnjenski dzeń za wotbagrowane serbske wsy. Přičina zawjedženja tajkeho dnja bě w Braniborskim krajnym sejmje před 12 lětami wobzamknjene rozpušćenje gmejny Rogow, kotrež runaše wotbagrowanju tuteje wsy puć.

Lětuše wopomnjenske zarjadowanje wotměje so sobotu, dnja 6. junija 2009 w 14 hodź. Wěnuje so w lěće 1943 wotbagrowanemu sydlišću Nowemu Łazej, hdžež bě serbska ludowa basnica Hańža Budarjowa doma. Nowy Łaz běše wjesny džěl Łaza z 33 statokami, w kotrychž bydleše 150 přewažnje serbskich ludźi.

Domowina přihotuje zhromadnje z gmejnu Łaz, ze Spěchowanskim towarstwom „Zetkanišćo: Dom Zejlerja a Smolerja“ Łaz z.t. a ze saněrowanskim předewzaćom LMBV pomjatny dzeń, na kotrymž so wopomnišćo při zbywacych třoch domach něhdyšeho Noweho Łaza poswjeći. Zdobom měta so wosebita wustajeńca wo Nowym Łazu w Domje Zejlerja a Smolerja pokazać. Za to přihotowanska skupina hišće eksponaty pyta, kotrež serbskosć tutoho sydlišća dokumentuja. Štóz chce w tutym zwisku pomhać abo dalše informacije trjeba, njech so na Wenera Sroku w zarjedže Domowiny wobroći (tel.: 03591/ 550104/ e-mail: sroka-domowina@sorben.com).

Dnja 28. februara wotmě so w Budyšinje 27. wolejbulowy turněr Serbskeho Sokoła wo pokal Domowiny. Dobyćerjo běchu pólsacy přećeljo z Tokarnje.

Flämingaska drastwa w Dolnej Łužycy

Charles Koppehele pśedsedař drastwinygo towaristwa Dennewitz w Flämingu jo Domowinu wó pomoc pšosył. Flämingaska drastwa jo stara drastwa a njejo wěcej tak znata ako naša serbska. Južo wót oktobra slědnego lěta smej cesće se rozgranjać, lěc móžomej zgromadnje něco na nogi stajis.

Pśedstajenje drastwinych pšijašelow z Fläminga jo było w głownem załoženje Bramborskego drastwinygo towaristwa a z tym pśistup do Nimskego drastwinygo zjednošeństwa. Ale za Domowinu njejo předny zaměr se jano staraš wó serbske drastwy. Wu nas graju rewitalizacija, zdžaržanje a dalšne spěchowanje serbskeje rěcy pšeccej přednu rolu. Naše drastwy su hyšći žywy, njetrejebamy tšach měs, až se naša drastwa zgubijo. Togodla som nejperwej raz w lisće wšykno to napisala, což nam lažy na wutšobje, co wót boka Domowiny spěchujomy. Som teke kněža Koppehele do Chóšebuza pšepšosyła, aby jomu financěrowanje spěchowanja serbskeje rěcy a kultury raz pśedstajis a rozkładowaš mógła. Sobotu, dnja 31.01.2009 jo tak daloko było.

Dopołdnja smy w Lodce wuwitali naše gósci z města Jüterbog. To stej bytej Charles Koppehele a Falk Kubitzka ze žeńskeju. Wšykne su w starej flämingскеj drastwje k nam pšišli.

Gózinu smy se we wjelgin pšijaznej atmosferje rozgranjali wó nałogach, drastwach a towaristwach. Milena Stockowa, sobužětašerka Załožby za serbski lud, jo swóje nazgonjenja wó drastwje pśedstajila. Horst Adam, cłonk župnego pśedsedarstwa župy Dolna Łužyca, jo w rozgronje na to pokazał, až Domowina ako kšywowe zjednošeństwo zgromažijo teke rybarje, rejowarske kupki a druge towaristwa. Druga stacija woglěda jo była młožinski zapust w Bórkowach. Ale rowno tam su naše gósci něco wósebneho byti. Cesto su musali na pšašanja turistow a teke Bórkowarjow wótegroniš. Na kóncu som z našymi góscami w Serbskem muzeju Chóšebuz na wjeleboćnosć serbstwa pokazała.

Zgromadnje smy zwěscili, až mamy wěcej zgromadnosćow ako rozdzělow. Comy něnto dalšne zmakeanje pšigótowaš, snaž južo w měrcu.

Karin Tšukowa

Impresum: Naša Domowina - Informacije třěšneho zwjazka • Informacije kšywownego zwězka • Informationen des Dachverbandes

Tu wozjewjene wosobinske měnjenja njekryja so na kóždy pad z měnjenjom wudawaćela. Redakciski kónc: 10. 03. 2009

wudawaćel/Herausgeber:

Zarjad Domowiny • Zarěd Domowiny • Geschäftsstelle der Domowina
Póstowe naměsto/Postplatz 2 • 02625 Budyšin/Bautzen • www.domowina.de

redakcija/Redaktion:

Borbora Felberowa
tel. 03591-550 202 • faks: 03591-42408 • e-mail: felber-pr-domowina@sorben.com

fota/Fotos:

lektoraj/Lektoren:

M. Bulank, J. Helgest, M. Kašpor, C. Knoblochec, R. Ledźbor, H. Matik, J. Matschie, priwatne, RCW, M. Škoda

zhotowjenje/Herstellung:

Claudia Knoblochec • ćišć/Druck: Serbska ćišćernja/Lausitzer Druck- und Verlagshaus GmbH Budyšin/Bautzen